तद्धरति वहत्यावहति भाराद्वंशादिभ्यः । (८०/१७१६)

तद् इति द्वितीयासमर्थाद्धरत्यादिष्वर्थेषु यथाविहितं प्रत्ययो भवति । प्रकृतिविशेषणं भाराद् वंशादिभ्यः [1]इति । वंशादिभ्यः परो यो भारशब्दः तदन्तात् प्रातिपदिकात् इति । वंशभारं हरति वहति आवहति वा वांशभारिकः । कौटजभारिकः । बाल्वजभारिकः । भारात् इति किम् ? वंशं हरति । वंशादिभ्यः इति किम् ? व्रीहिभारं [2]हरति ।

अपरा वृत्तिः – भाराद् वंशादिभ्यः इति, भारभूतेभ्यो वंशादिभ्यः इत्यर्थः । भारशब्दोऽर्थद्वारेण [3]वंशादीनां विशेषणम् । भारभूतान् वंशान् हरति वांशिकः । [4]कौटजिकः । [5]बाल्वजिकः । भारात् इति किम् ? वंशं हरति । वंशादिभ्यः इति किम् ? भारभूतान् व्रीहीन् वहति ।

[6]सूत्रार्थद्वयमपि चैतदाचार्येण शिष्याः प्रतिपादिताः । [7]तदुभयमपि ग्राह्यम्[8] । हरति देशान्तरं [9]प्रापयति चोरयति वा । वहत्युत्क्षिप्य धारयतीत्यर्थः । आवहति [10]उत्पादयति [11]इत्यर्थः ।

वंश । [12]कुटज । बल्वज । मूल[13] । अक्ष । स्थूणा । अश्मन् । अश्व । इक्षु[14] । खट्वा । वंशादिः ॥

वस्नद्रव्याभ्यां ठन्कनौ । (८१/१७१७)

[15]वस्नद्रव्यशब्दाभ्यां द्वितीयासमर्थाभ्यां यथासङ्ख्यं ठन् कन् [16]इत्येतौ प्रत्ययौ भवतो हरत्यादिष्वर्थेषु । वस्नं हरति वहति[17] वा वस्निकः । [18]द्रव्यकः ॥

सम्भवत्यवहरति पचति । (८२/१७१८)

तत् इति द्वितीया समर्थविभक्तिरनुवर्तते । [19]तदिति द्वितीयासमर्थात् सम्भवत्यादिष्वर्थेषु यथाविहितं प्रत्ययो भवति । तत्राधेयस्य प्रमाणानतिरेकः सम्भवः । उपसंहरणमवहारः । विक्लेदनं पाकः । प्रस्थं सम्भवति अवहरति पचति वा प्रास्थिकः । [20]कौडविकः । खारीकः[21] । ननु च पाके च सम्भवोऽस्ति ? नास्त्यत्र नियोगः । प्रस्थं पचति ब्राह्मणी प्रास्थिकी ।

[५१५] तत्पचतीति [22]द्रोणादण् च । (म. भा. २. ३५२)

द्रोणं पचति द्रौणी, द्रौणिकी[23] ॥

---

1. इत्यर्थः फ. 2. वहति फ. 3. वंशानाम् ड. फ. 4. कौटजिकः नास्ति फ. 5. बाल्वजिकः नास्ति क. 6. सूत्रार्थद्वयं प्रमाणमेव इत्यधिकम् क. 7. तस्मादुभयमपि क. 8. भवति इत्यधिकम् ब. क. 9. नयति चारयति वा क. 10. उत्क्षेपयति क. 11. इत्यर्थः नास्ति फ. 12. कूटज ड. 13. सफल इत्यधिकम् क. 14. श्लक्ष इत्यधिकम् ड. 15. वस्नशब्दात् द्रव्यशब्दाच्च क. ह. 16. एतौ नास्ति क. 17. आवहति वा ब. ड. फ, वसु हरति आवहति वस्विकः क. 18. एवं इत्यधिकम् ब. क. फ. 19. तदिति नास्ति क. 20. कौलविकः क. 21. कटाहः इत्यधिकम् फ. ह. 22. द्रोणादेश्च क. 23. वा ब्राह्मणी इत्यधिकम् ग.